

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการอบรม รวมถึงปัญหา ข้อเสนอแนะและผลที่ได้จากการใช้กระบวนการพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 70 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ในโรงเรียนแกนนำที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เอย จำนวน 100 คน ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนบ้านคาย โรงเรียนบ้านสันตันหมื้อ โรงเรียนบ้านสันป่าเหียว โรงเรียนโชติคุณเกษม (บ้านเมืองงาม) และโรงเรียนบ้านแม่สาว โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรม และแบบประเมินผลงาน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุการทำงาน 6-10 ปี จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นส่วนใหญ่ มีวิธีการจัดกิจกรรมโดยมีการวางแผนการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงานโดยกำหนดจุดประสงค์ ลงมือปฏิบัติพร้อมกับความรับผิดชอบและติดตามผล สำหรับองค์ประกอบที่มีส่วนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมพัฒนาหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในด้านบุคลากร ครูผู้รับผิดชอบมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ได้รับความร่วมมือจากเด็ก ผู้บริหาร ครูวิชาการและผู้ปกครอง โรงเรียนได้สนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความพร้อมและสะดวกในการใช้ ส่วนสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมมีขนาดกว้างพอที่จะจัดกิจกรรม ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ครูมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นและสร้างบรรยากาศในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก มีการเสริมแรงเมื่อเด็กประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง

การจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมเกมและการเคลื่อนไหว กิจกรรมนันทนาการ (เพลง) กิจกรรมผลิตสื่อจากเศษวัสดุ กิจกรรมแก้วน้ำวิเศษ กิจกรรมฝ่ามือ-ฝ่าเท้า กิจกรรมหุ่นมือ กิจกรรมนิทานพับเรือกระดาษ กิจกรรมอาหารสำหรับเด็ก กิจกรรมเส้นเชือกมหัศจรรย์ กิจกรรมประดิษฐ์เครื่องครัว กิจกรรมสร้างแพ สำหรับกิจกรรมภาษาโลกพระจันทร์ กิจกรรมวงปีต้นไม้ กิจกรรมหนังสือเดินทางและกิจกรรมแฟนท์กระเป่า นำไปจัดให้กับเด็กเป็นบางครั้ง

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณสนับสนุนและวัสดุอุปกรณ์ และสื่อไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือและปัญหาด้านการสื่อสารกับเด็ก ส่วนข้อเสนอแนะของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ในด้านงบประมาณควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ มีครูพี่เลี้ยงช่วยในการจัดกิจกรรม และควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสังเกตบันทึกพฤติกรรมและการประเมินผลงานของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน ในช่วงระยะเวลา 15 วัน ต่อการสังเกต 1 ครั้ง จากการศึกษาผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูล จำนวน 7 ครั้ง ปรากฏว่า พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงพัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ครั้ง คือ การสังเกต ครั้งที่ 6 และครั้งที่ 7 ส่วนพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงพัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย การสังเกตครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 5 สำหรับการประเมินผลงานของเด็กเกี่ยวกับพัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน โดยการประเมินผลงาน 7 ครั้ง จำนวน 7 ชิ้นงาน ใช้วิธีการประเมินโดยตนเอง เพื่อนและครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน พบว่า การประเมินผลงานโดยตนเองเป็นผู้ประเมิน จำนวน 7 ครั้ง ผลงานของเด็กเกี่ยวกับพัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สำหรับครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ นำมาอภิปรายได้ดังนี้

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการพัฒนาพหุปัญญา เพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการอบรม ส่วนใหญ่ได้นำความรู้ที่ได้จากการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้กับเด็กตามวิธีและขั้นตอนที่ได้อบรมมา เนื่องจากครูมีความพร้อมที่จะนำกิจกรรมพหุปัญญาไปจัดให้กับเด็ก และกิจกรรมพหุปัญญาเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ น่าสนใจ เด็กก็ชอบและให้ความสนใจ ส่วนครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไปแล้วนั้น แต่ไม่ได้นำไปจัดให้เป็น เพราะครูผู้สอนเหล่านี้มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเป็นพิเศษ เช่น มีหน้าที่เป็นผู้บริหารและมีหน้าที่สอนในระดับประถมศึกษา เป็นต้น จึงไม่มีเวลามากพอที่จะจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาให้กับเด็กได้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะต้องใช้เวลานานพอสมควร ส่วนในด้านการได้รับความร่วมมือจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือและความสนใจจากเด็กในการจัดกิจกรรม แต่ในส่วนของผู้ปกครองและกรรมการโรงเรียนได้รับความร่วมมือน้อย สาเหตุมาจากผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเด็กเท่าที่ควร เพราะต้องออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้าทุกวัน เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน ด้านการเสริมแรง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับการเสริมแรงโดยการชมเชยจากผู้บริหาร ส่วนด้านการเสริมแรงแก่เด็ก ครูผู้สอนส่วนใหญ่ให้การเสริมแรงแก่เด็กด้วยวิธีกล่าวคำชมเชย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ แนวคิดของ สกินเนอร์ (Skinner, 2543, หน้า 6) ซึ่งกล่าวว่า ถ้าเด็กได้รับคำชมเชยและประสบผลสำเร็จในการทำ กิจกรรมเด็กสนใจที่จะทำต่อไป สำหรับด้านการประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กทุกครั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประเมินผลงานของเด็ก การสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 26 หน้า 26 กล่าวว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา”

จากวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการทางพหุปัญญาของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยดำเนินการตามปรัชญา หลักการ หลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิธีการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการ

ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพทุกด้าน ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์พัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับวัยของเด็ก

ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมในการจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

ด้านงบประมาณ ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญา ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ได้รับงบประมาณในการจัดกิจกรรมดังกล่าวจากแหล่งต่าง ๆ น้อย ทั้งนี้คงเป็นเพราะภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้ได้รับความช่วยเหลือไม่เต็มที่เท่าที่ควร ในสถานะเช่นนี้ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่ใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรมน้อยที่สุดหรือไม่ต้องใช้งบประมาณเลย โดยการใช้อุปกรณ์หรือสื่อในราคาถูก หรือนำของเก่ามาดัดแปลงประยุกต์ใช้ใหม่ได้ กิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาบางกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณเลยแต่จะใช้เศษวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหลือใช้มาดัดแปลงหรือประยุกต์ใช้ เช่น กิจกรรมเส้นเชือกมหัศจรรย์, กิจกรรมวงปีต้นไม้, กิจกรรมสร้างแพ, กิจกรรมภาษาโลกพระจันทร์, กิจกรรมพับเรือกระดาษ, กิจกรรมประดิษฐ์เครื่องครัว, กิจกรรมผลิตเศษวัสดุ กิจกรรมเกม และการเคลื่อนไหว เป็นต้น

ด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ จากข้อเท็จจริงครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สื่อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ส่วนส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อย และครูผู้สอนไม่มีเวลาที่จะผลิตสื่อด้วยตัวเอง แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาจำเป็นที่จะต้องมียอดจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก มีความทนทาน จัดวางไว้ในที่ที่เด็กสามารถหยิบมาเล่นได้ มีสื่ออุปกรณ์ที่เด็กสามารถลงมือทำได้ด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสต่าง ๆ สื่อควรมีหลากหลายเพื่อสนองความสนใจของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นของเด็กก็คือ การเรียนรู้ของเด็กซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้กล่าวไว้ว่า “สภาพการจัดพื้นที่ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เหมาะสม มีคุณภาพ เอื้อให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางบวก เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 9)

ด้านเวลา ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบว่า เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กที่เหมาะสมนั้น ได้แก่ เวลา 09.30-10.30 น. เด็กจะมีความสนใจและกระตือรือร้นอยากปฏิบัติกิจกรรมได้ดีกว่า เวลา 14.30-15.00 น. ซึ่งเวลานี้เด็กไม่ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม

คงเป็นเพราะเป็นช่วงเวลาใกล้เลิกเรียน เด็กอยากกลับบ้าน อีกทั้งเด็กได้เล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ มาทั้งวัน สภาพร่างกายและจิตใจของเด็กไม่พร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่อในตอนบ่าย

ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สภาพแวดล้อมและบรรยากาศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่มีส่วนส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาประสบความสำเร็จ ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นคล้ายบ้าน มีพื้นที่ว่างให้เด็กได้เล่นและเคลื่อนไหวอย่างอิสระ โดยไม่เป็นอันตราย เด็กสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ควรจัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่นในห้องเรียนที่หลากหลาย เพื่อที่ว่าเด็กจะได้เลือกเล่นตามความสนใจของเด็กแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 24 หน้า 25 กล่าวว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้”

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของครูผู้สอนที่ผ่านการอบรม

ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะนำกิจกรรมนันทนาการ (เพลง) และกิจกรรมเกม และการเคลื่อนไหวไปใช้ในการจัดกิจกรรม เนื่องจากเด็ก ๆ ให้ความสนใจเพราะการจัดกิจกรรมนันทนาการ/เกมในแต่ละครั้งจะไม่ซ้ำกัน โดยครูผู้สอนจะเปลี่ยนเนื้อหาของเพลง จังหวะและท่าทางประกอบ อีกทั้งวิธีการเล่นเกมไปหลากหลาย เช่น เกมกระดาน โพรงไม้ เกมวิ่งเหยียบ เกมปาเป้า เกมแมวจับลูกไก่ เป็นต้น ซึ่งทำให้เด็กไม่เบื่อ และจัดได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้สื่อไม่มาก ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมวงปีต้นไม้ กิจกรรมภาษาโลกพระจันทร์ กิจกรรมหนังสือเดินทาง และกิจกรรมพื้นที่กระเป๋ากิจกรรมเหล่านี้ครูผู้สอนได้นำไปใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กน้อยเพราะกิจกรรมดังกล่าวเหล่านี้ครูผู้สอนได้นำไปใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กน้อย เพราะกิจกรรมดังกล่าวจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ครบถ้วนและครูจะต้องมีเวลาที่เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้กับเด็ก จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ครูผู้สอนประสบปัญหาในเรื่องของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดหา รวมทั้งครูไม่ค่อยมีเวลา ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การนำกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาพหุปัญญาไปจัดให้กับเด็กได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร

การสังเกตพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงพัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน จำนวน 7 ครั้ง
พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกทางพหุปัญญาส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากการสังเกตครั้งที่ 1 แต่ก็มีบางครั้งที่พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงพัฒนาการทางพหุปัญญาลดลงบ้าง อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนบางคนจัดกิจกรรมเดิมซ้ำกันบ่อยเกินไป ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย

ส่วนพัฒนาการทางพหุปัญญาที่เด็กแสดงออกอย่างช้า ๆ และต่อเนืงนั้น คือ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้านตรรกะ/คณิตศาสตร์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเด็กปฐมวัยยังมีความคิดยึดติดกับตนเอง ขาดเหตุผล การคิดเชิงนามธรรม การคิดที่เป็นเหตุผลและการคิดคาดการณ์ยังมีการพัฒนาไม่เด่นชัด ซึ่ง จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2537, หน้า 39-44) ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กปฐมวัยจะมีการพัฒนาสติปัญญาอย่างเป็นขั้นตอนตามแบบแผนที่ต่อเนื่อง เริ่มจากการพัฒนาความสามารถทางการคิด การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสไปสู่ความเข้าใจในการสร้างสัญลักษณ์ทางความคิดก่อนขั้นการรู้คิดที่เป็นนามธรรม ดังนั้นครูผู้สอนควรหากิจกรรมที่จะพัฒนาความสามารถทางการคิดดังกล่าวมาใช้พัฒนาเด็ก เพื่อจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการคิดของตนเองในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ต่อไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติกิจกรรม

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพหุปัญญา เนื่องจากครูมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ แต่ก็มีครูผู้สอนบางส่วนที่ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ด้วยเหตุผลดังที่ผู้ศึกษาได้อภิปรายไว้ในตอนต้น และครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพหุปัญญาบางกิจกรรมยังไม่ลึกซึ้ง อาจเป็นเพราะกิจกรรมเหล่านี้มีวิธีดำเนินการที่ซับซ้อนมาก ทำให้ครูผู้สอนเข้าใจได้ยาก และอีกประเด็นหนึ่งคือ เวลาที่ใช้ในการอบรมน้อยไปสำหรับการอบรมการพัฒนาพหุปัญญาครั้งนี้ ซึ่งครูผู้สอนเหล่านี้มีความต้องการให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำความรู้ และประสบการณ์แปลกใหม่มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้ ซึ่งจะ ทำให้เด็กได้มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานของ สรรณวิศาล (2541) เรื่อง สมรรถภาพและความต้องการการพัฒนาของครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการดูแลเด็ก การประเมินและการส่งเสริมพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวัยและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณมากและคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการจัดกิจกรรม

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยครูผู้สอนควร ประชุมผู้ปกครองและกรรมการ โรงเรียน เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ

3. ควรพัฒนากิจกรรมที่เน้นทักษะทางด้านมิติสัมพันธ์และด้านตรรกะ/คณิตศาสตร์

4. ควรจัดทำแบบฝึกหัดเตรียมความพร้อมหรือกิจกรรมที่มีโอกาสให้พัฒนาสติปัญญาด้านต่าง ๆ อย่างเป็นสัดส่วนที่ควรเป็น

ข. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาชุดส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมและสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก

2. ควรศึกษาสมรรถภาพของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุม เช่น ครูมีความรู้เกี่ยวกับการอนุบาล โดยเฉพาะหรือไม่ หรือครูเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้ข้อมูลมาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูอย่างชัดเจนต่อไป